

Rodiny cizinců v Libereckém kraji

SOCIÁLNĚ AKTIVIZAČNÍ SLUŽBA PRO RODINY S MIGRAČNÍ MINULOSTÍ POMÁHÁ V LIBERECKÉM KRAJI

Téma sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi velice hezky započal článek v minulém čísle zpravodaje Rodinám (2/2020) Od práce po bydlení. V něm Centrum Fialka působící na Semilsku přibližuje nejen smysl těchto služeb, ale i jejich rysy, jako je dobrovolnost, mlčenlivost a bezplatné poskytování.

Příběh č. 1

PAN GANZORIG, PANÍ ENKHJARGAL SE SYNEM GANBOLD¹

Rodiče se v roce 2018 přišťehovali z Mongolska do České republiky za prací v továrně pro výrobu automobilových součástí. Ihned po obdržení pobytu se rodina pokoušela získat bytové oprávnění i pro jejich syna, ale proces získávání dlouhodobého víza za účelem sloučení rodiny trval déle, než očekávali. Jejich syn do České republiky přicestoval až v říjnu roku 2019. Škola rozhodla, že bude vhodné, aby se Ganbold vrátil do sedmé třídy. Po příchodu na ZŠ se mu dostalo jazykové podpory formou hodin češtiny jako druhého jazyka navíc a na ½ roku měl i osobní asistentku. Z prvního pololetí byl z většiny předmětů nehodnocen. V březnu roku 2020 se výuka přesunula do distanční formy. Distanční výuka a sociální izolace zapříčiněná nouzovými opatřeními měla značný vliv na propad jeho jazykové úrovně. Velmi křehké a nově získané sociální vazby s vrstevníky z Ganboldovi třídy se zvolna vytratily. I přes veškerou snahu, kterou škola vynakládala, se chlapci nedařilo zlepšovat se v českém jazyce, a proto se rodiče obrátili na nás, Centrum pro integraci cizinců, o. p. s.

Chlapci jsme našli dobrovolnici, která s ním pravidelně procvičuje český jazyk, pomáhá s vypracováním domácích úkolů a rozšiřuje jeho poznání blízkého okolí. Mimo to jsme rodině pomohli při komunikaci se školou a pochopení vzdělávacího systému, například jsme rodině předali informace o tom, že mají možnost podat Žádosti o pokračování v základním vzdělávání 10. rokem (v deváté třídě), aby jejich syn zvýšil své šance na získání základního vzdělání i po splnění devíti let povinné školní docházky a díky tomu mohl pokračovat na střední školu, měl větší šanci při přijímacím řízení i setrvání ve studiu.

Příběh č. 2

PANÍ ILONA S DCERAMI ANNOU A SABINOU²

Paní Ilona pochází z Ukrajiny. Poprvé se na nás obrátila v době, kdy do České republiky přivezla své dvě dcery. Když jsem se s rodinou poprvé setkala, dcera Anna se Sabinou uměly česky pouze pozdravit. Aby se připravily na první setkání s paní učitelkou a spolužáky, navštěvovaly náš letní intenzivní kurz češtiny. Po nástupu do první třídy jsme pro starší dceru Annu hledali dobrovolníka. V té době k nám přišla dobrovolnice Maruška. Maruška je studentka gymnázia a přesto, že byla od března 2020 velmi vytížena distanční výukou, věnuje se Anně s velkým odhodláním. Není divu, že si s Aničkou okamžitě padla do oka. Maruška chodí k rodině domů každý druhý týden a pomáhá Anně s procvičováním českého jazyka a s domácí přípravou do školy.

Jsme Centrum pro integraci cizinců, o.p.s., (dále CIC). Naše organizace vznikla v roce 2003 a v Libereckém kraji poskytuje služby od roku 2014 prostřednictvím pobočky. Nabízíme registrované sociální služby, výuku češtiny jako cizího jazyka a akreditovaný dobrovolnický program. V integraci cizinců hraje klíčovou úlohu výuka češtiny jako druhého jazyka. Pro výuku v roce 2020/21 je výuka češtiny vývou, neboť ne všichni cizinci/migranti jsou na výuku online připraveni. Pro rodiny je díky distanční výuce ve škole prioritou „připojit“ děti. Naštěstí jsme i během roku 2020 stihli odučit prázdninový kurz češtiny pro děti prezenčně. Při realizaci kurzu češtiny pro dospělé jsme museli zvolit částečnou online formu výuky. Naši činnost doplňuje akreditovaný dobrovolnický program. Naši dobrovolníci jsou vítanou neformální pomocí jak pro nově příchozí dospělé, tak pro děti.

Děti cizinců, přicházejí za rodiči do Česka v době, kdy jim rodiče pro příjezd vytvoří podmínky, a kdy dostanou povolení k pobytu, jsou-li ze zemí mimo EU. Výsledkem je, že do školy nastupují během povinné školní docházky, nebo po jejím skončení. To je doba, kdy by měly nastoupit na střední školu. Zejména pro starší děti je to velmi obtížná životní situace, protože jsou vytržené ze svého prostředí, přijdou o kamarády, o vše, co dobře znají. Může dojít k odcizení vůči rodiči, který odjel do ČR před několika lety. Prospěch těchto dětí se často zhorší do doby, než si osvojí češtinu natolik, aby byly schopny se v češtině učit další předměty. Ani pro základní a střední školy není přijetí takového žáka či studenta jednoduché.

Akce Otevřeného klubu: Návštěva v ZOO, dne 30. 9. 2020

Rodičům pomáháme v různorodých oblastech života. V odborném sociálním poradenství se cizinci mohou dozvědět, jaký vliv mají jednotlivé typy pobytových oprávnění na práva a povinnosti a možnosti cizince. Tyto možnosti mohou být dokonce u jednotlivých členů rodiny různé (například držitel zaměstnanecké karty potřebuje ke svému zaměstnání souhlas úřadu práce, jeho manžel/ka nikoli). Sociální pracovníci CIC pomáhají řešit situace vzniklé po příjezdu do Česka či během pobytu zde. Tradičně poskytované sociální poradenství proto bylo v roce 2019 rozšířeno o nově registrovanou sociálně aktivizační službu pro rodiny s dětmi „s migrační minulostí“. Sociálně aktivizační služba posiluje kompetence rodičů v oblasti výchovy a péče o dítě, zajištění potřeb dítěte (zdraví, vzdělání, podnětné prostředí). Často se stává, že děti se s rodiči v České republice setkávají po dlouholeté odluce, poté, co o děti pečovali prarodiče v zemi původu. Děti cizinci mají nárok na bezplatné základní vzdělání, vztahuje se na ně povinná školní docházka. Samotná problematika jejich úspěšného začlenění a zejména jazykové přípravy je ponechána na konkrétních školách, které se věnují konkrétním žákům jednotlivě. Těmto školám a rodinám cizinců nabízíme pomoc ve vzájemné komunikaci, podporu při nástupu žáka s odlišným mateřským jazykem do školy. Aby měly i školy všechny informace na jednom

místě, vytvořili jsme praktický Rozcestník jak s obecnými informacemi, tak specifickými pro Liberecký kraj. Tento Rozcestník je umístěn na našich webových stránkách www.cicops.cz.

Rodinám pomáháme při jednání s veřejnými institucemi, lékaři, školami a školskými zařízeními, například vysvětlujeme vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně, které umožní čerpání podpůrných opatření vyšších stupňů. Významným zdrojem neformální podpory je pomoc dobrovolníka, o kterého je možné CIC požádat. Dobrovolnický program organizuje i společné akce, jež ukazují, jak trávit volný čas. Nově příchozí se totiž mnohdy neodvažují některá mís-

ta navštívit, protože neví, „zda to je pro ně“. CIC to dělá naopak, událost zorganizuje a pozve na ni jak cizince, tak Čechy. Některé akce jsme letos „stihli“ realizovat, jako například výlet na Ještěd a do ZOO. Jiné jsme museli přesunout do online prostředí (základy sebeobrany pro děti), některé bohužel musí počkat na pozdější dobu, jako procházka s pracovníkem Klubu českých turistů, při které chceme i obnovovat turistické značky.

Výše popsané činnosti doplňují nabídku sociálních služeb a jsou podpořeny dotací z programu Integrace cizinců a národnostních menšin Libereckého kraje. Věříme, že určitá podpora těmto rodinám povede k upevnění vztahů a vytvoření harmonického domova tak, aby mohli děti, ale nakonec i rodiče využít svůj potenciál. Začlenění dětí cizinců do českých škol je tedy důležitou součástí integrace celé rodiny.

„Kdo se obrací na naši sociálně aktivizační službu? Nejčastěji rodiny samotné, poté zprostředkující sociální a jiné služby, škola a OSPOD.“

„Chceme nově příchozím ukázat, jak česká rodina tráví volný čas. Hledáme dobrovolníky, kteří by přišli s dalšími nápady.“

Kurz češtiny: Letní intenzivní kurz češtiny, dne 28. 8. 2020

Pokud by sociální služby rodinám migrantům nebyly k dispozici, mohlo by docházet ke zhoršení jejich situací. Co může hrozit rodinám a dětem/žákům, kterým nikdo nepomůže?

- Ztráta stabilního zázemí z důvodu častého stěhování rodiny, změny školy, či zpřetrhaných sociálních vazeb.
- Po mnohaleté odluce dětí od rodičů, nebo v novém rodinném systému s nevlastním, často cizojazyčným rodičem, mohou mít rodiny neuspokojivé vztahy, které vrcholí v krizi rodiny. Rodinná krize je aspektem, který ovlivňuje školní výsledky.
- V souvislosti s nástupem a mnohdy komplikovaným začleněním se do české školy se mohou objevit psychosomatické problémy, šikana a časté absence.
- Předčasné opuštění vzdělávacího systému, tedy riziko drop-outu. Ztráta vize v budoucí uplatnění v České republice, především pro dospívající jedince, kteří již nechodí do školy, nemají zaměstnání a zároveň si zde nevytvořili žádné vrstevnické vazby. Nakonec i pocit vykořenění.

¹ Z důvodu zachování anonymity klientů Centra pro integraci cizinců byla použita fiktivní jména.

² Viz předchozí poznámka.

³ registrováno k 31. 12.2020 dle MV ČR

⁴ registrováno k 31. 12.2020 dle MV ČR

⁵ Ministerstvo vnitra: *Koncepce integrace cizinců – ve vzájemném respektu (2020)*

⁶ dle školské ročenky MŠMT na rok 2019/2020 (žáci s cizím státním občanstvím)

⁷ dle školské ročenky MŠMT na rok 2019/2020 (žáci s cizím státním občanstvím)

⁸ v roce 2017/18 pobývalo v ČR 16 259 cizinců ve věku 15-19 let, na SŠ studovalo jen 9 195!, zdroj: Konference NIDV 10.10.

VÍTE, ŽE

- Počet rodin cizinců v ČR neustále roste
- Aktuální počty cizinců v ČR: 634 790³
- Nejčastější zastoupení žáků-cizinců: z Ukrajiny 28,5 %, ze Slovenska 20,4 %, z Vietnamu 19,3 % a z Ruska 6,4 %. Uvedená čísla nezahrnují žáky s českým občanstvím, kteří mají také nedostatečnou znalost češtiny. Celkové číslo žáků potřebujících podporu z důvodu nedostatečné znalosti českého jazyka je mnohem větší⁴
- Pobytová oprávnění občanů ze třetích zemí za účelem sloučení rodiny: 26 %⁵
- Žáci cizinců na ZŠ v ČR: 26 527⁶
- Žáci cizinců na SŠ v ČR: 4 693⁷
- Téměř ½ cizinců ve věku 15-19 není ve vzdělávacím systému⁸
- V ČR roste počet rodin cizinců s dětmi, které se zde dlouhodobě usazují, a tomu odpovídají jak potřeby cizinců, tak přijímající společnosti (školy, úřady atp.).
- Zkušenosti ze zahraničí ukazují: že zanedbaná integrace 1. a 1,5 generace (narodili se v zahraničí a přesídlili se) přináší obrovská společenská rizika – marginalizaci celých skupin, což se přenáší na další a další generace.

Bc. Hana Drličková
a Mgr. Michaela Límová,
Centrum pro integraci cizinců

CENTRUM PRO INTERGACI CIZINCŮ

Liberec, Moskevská 14/27 (1. patro)
460 01 Liberec
Bez objednání: pondělí 10 – 12 hodin

Jablonec nad Nisou, Spolkový dům
(patro 2b), E. Floriánové 1736/8,
466 01 Jablonec n. N.
Bez objednání: středa 10 – 12 hodin

Jiný den/čas, online konzultace,
terénní služba:
+420 481 120 049, +420 735 752 467
liberec@cicops.cz

Liberec

JABLONEC
NAD
NISOU

Liberecký kraj